

Bruxelles, den 3.12.2013
COM(2013) 855 final

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

**Trettende rapport om de praktiske forberedelser til den fremtidige udvidelse af
euroområdet**

{SWD(2013) 491 final}

DA

DA

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Trettende rapport om de praktiske forberedelser til den fremtidige udvidelse af euroområdet

1. INDLEDNING

Den 9. juli 2013 vedtog Rådet, at Letland opfylder de nødvendige betingelser for indførelse af euroen¹. Den 1. januar 2014 ("eurodag") indfører Letland euroen, og antallet af medlemsstater, der har indført euroen, når dermed op på 18. Omregningskursen mellem den lettiske lats og euroen er blevet uigenkaldeligt fastsat til 0,702804 lettiske lats til en euro².

De praktiske forberedelser til overgangen er nu gået ind i sidste fase. Eurosedler og -mønter vil blive lovlige betalingsmidler på dagen for indførelsen af euroen (det såkaldte "big-bang"-overgangsscenario). Efter Kommissionens første særlige rapport om Letlands praktiske forberedelser til indførelsen af euroen³, undersøger nærværende rapport de yderligere fremskridt, der er gjort frem til slutningen af oktober 2013. Der ses navnlig på forberedelserne til indførelsen af eurokontanter, og hvilke foranstaltninger der er truffet for at beskytte forbrugerne i overgangsperioden, f.eks. den særlige kampagne for en fair indførelse af euroen og oplysningskampagnen.

Kommissionens arbejdsdokument, som ledsager denne rapport, indeholder nærmere oplysninger om forberedelserne til indførelsen af euroen i de resterende medlemsstater, som endnu ikke har indført den fælles valuta og ikke er omfattet af en særlig opt-out-klausul.

2. STATUS OVER FORBEREDELSENE TIL OVERGANGEN I LETLAND

Siden Kommissionens sidste rapport har de lettiske myndigheder og andre relevante parter generelt gjort store fremskridt for at sikre en problemfri og vellykket overgang.

2.1. Tilrettelæggelse af overgangen, tilpasning af lovgivningen og forberedelserne inden for den offentlige sektor

Letlands nationale plan for overgangen til euroen af 19. september 2012 blev senest opdateret den 4. april 2013. Den 19. september 2013 blev der ved det lettiske parlaments vedtagelse af 113 lovændringer taget yderligere skridt til at tilpasse retssystemet til euroen. Der foretages stadig ændringer af regeringsbestemmelserne og de kommunale bestemmelser. Omstillingen af IT-systemerne skrider frem efter planen, og der er oprettet et særligt IT-risikoregister, der indeholder alle de IT-systemer, der er vigtige for den offentlige administration.

2.2. Forberedelserne til overgangen til eurosedler og -mønter

I forbindelse med overgangen er der behov for **400 mio. euromønter** med lettiske nationale sider og **110 mio. eurosedler** med forskellige værdier. Prægningen af mønterne begyndte i

¹ Rådets afgørelse 2013/387/EU af 9. juli 2013 om Letlands indførelse af euroen den 1. januar 2014 (EUT L 195 af 18.7.2013, s. 24).

² Rådets forordning (EU) nr. 870/2013 af 9. juli 2013 om ændring af forordning (EF) nr. 2866/98 med hensyn til euro-omregningskursen for Letland (EUT L 243 af 12.9.2013, s. 1).

³ Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske Sociale Udvalg og Regionsudvalget - Tolvte rapport om de praktiske forberedelser til den fremtidige udvidelse af euroområdet af 23. juli 2013 - COM(2013) 540 final.

juli 2013 og foretages af Staatliche Münzen Baden-Württemberg (Stuttgart, Tyskland). Eurosedlerne lånes i Deutsche Bundesbank.

Forhåndsudsendelsen af euromønter og eurosedler **til kreditinstitutterne** begynder den 1. november 2013. Den **generelle forhåndsvideresendelse** til forretningsbankernes større kunder begynder den 10. december 2013, mens de mindre erhvervskunder vil modtage eurokontanter en 27. december 2013 gennem den **forenklede forhåndsvideresendelse**. Postkontorerne vil modtage eurokontanter gennem forhåndsvideresendelse fra Citadele Bank. De præcise beløb for forhåndsudsendelsen og forhåndsvideresendelsen kendes endnu ikke, da bankerne kan indsende deres anmodninger frem til den 1. november 2013. Der ventes at blive forhåndsudsendt og forhåndsvideresendt omkring 25 millioner eurosedler og 192 millioner euromønter med forskellige pålydende værdier.

Den 10. december 2013 vil de almindelige borgere kunne købe **startsæt** (800 000 stk.) i 339 bankfilialer, 302 postkontorer og i Latvijā Bankas filialer (Letlands centralbank). Startsetsene indeholder de forskellige lettiske euromønter (til en værdi af 14,23 EUR) pakket i plasticposer. Der er allerede stor efterspørgsel efter startsetsene (der er bestilt ca. 720 000 startsets). For at sikre tilstrækkelig udbredelse i husholdningerne og forhindre hamstring, kan én person højst købe fem startsets. Den 10. december 2013 stilles der også 70 000 **særlige startsets** til rådighed for **detailhandlende** (som hver indeholder 200 EUR). Eftersom 200 EUR er et forholdsvis stort beløb for de mindre virksomheder i Letland, vil de mindre detailhandlende muligvis kunne erhverve sig tilstrækkelige kontanter til eurodag ved at købe flere "almindelige" startsets. Derfor bør efterspørgslen på startsets kontrolleres nøje af den lettiske centralbank. Udenlandske samlere og møntforhandlere kan først købe de resterende startsets og lettiske euromønter efter den 1. januar 2014. Der vil blive produceret særlige euromøntsæt til møntsamlere – 30 000 møntsæt med uirculerede mønter og 5 000 møntsæt i proof-kvalitet, dvs. at mønterne er præget ved en særlig proces. Begge sæt udstedes den 1. januar 2014.

På grund af den øgede sikkerhedsrisiko er der blevet udformet en sikkerhedsplan for pengetransporter i overgangsperioden. Der er også udformet en særlig plan i tilfælde af dårlige vejrforhold.

Mængden af **lats sedler og -mønter i omløb** er faldet siden begyndelsen af året, men tallene er stadig høje. Den 30. september 2013 tegnede lats sedler og -mønter, der skal tages ud af omløb, sig for en samlet værdi på 971 mio. LVL. Den 5. september 2013 begyndte man at fjerne latsmønterne fra omløb. Med henblik på at reducere mængden af lats inden eurodag har flere banker siden oktober tilbudt deres kunder at indsætte latsmønter på gebyrfri opsparingskonti. Samtidig tilbyder den lettiske centralbank ubegrænset og gratis omveksling af latsmønter til lats sedler. Forretningsbankerne har optrappet indsatsen for at fremme ikke-kontante betalinger blandt deres kunder. De store dagligvarebutikker har tilsluttet sig dette initiativ. For at reducere mængden af lats sedler med høj pålydende værdi i omløb inden eurodag har man opfordret pengetransportselskaber til ikke at bestille lats sedler med høj pålydende værdi. I betragtning af kontanternes betydning som betalingsmiddel og værdireserve i Letland er det særlig vigtigt, at disse foranstaltninger så vidt muligt videreføres og optrappes i løbet af de sidste uger.

Forretningsbankerne og postkontorerne vil i løbet af overgangen skulle håndtere ualmindeligt store kontantbeløb. For at lette logistikken omkring tilbagetrækningen af latsmønter udstyres pengetransportfirmaer og forretningsbanker med mobile standardcontainere til indsamling, opbevaring og transport af mønter.

Fra og med eurodag vil den lettiske centralbank uden beregning omveksle ubegrænsede beløb i lats til euro i et ubegrænset tidsrum. Bankens filialer vil holde åbent den 1. januar 2014 og tilbyde omveksling af kontanter til befolkningen.

Den **lettiske banksektor** tæller 25 banker med 371 bankfilialer, hvoraf de 19 banker med 321 filialer tilbyder kontanttjenester. Forretningsbankerne vil tilbyde ubegrænset og gratis omveksling af kontanter i seks måneder efter eurodag. For at fremme processen vil nogle banker udvide deres åbningstid i årets sidste uger. De fire største banker (149 filialer) vil holde åbent den 30. december 2013, som ellers er en helligdag i Letland. Alle 96 filialer af de to største banker holder desuden åbent en halv dag den 31. december 2013. Den 1. januar 2014 holder 22 filialer af de tre største banker åbent om eftermiddagen. Flere banker vil indsætte ekstra personale i deres filialer (en eller to medarbejdere pr. filial) til at håndtere kontante transaktioner i løbet af den dobbelte omløbsperiode (første to uger i januar 2014). De detailhandlende og andre erhvervskunder vil få tilbudt tjenester med henblik på indsamling af sedler og mønter. Filialernes optællings- og lagerkapacitet er ved at blive tilpasset.

Pengeautomaterne vil blive fyldt med euro i især de sidste dage i december 2013. Der vil kunne hæves eurosedler inden for den første halve time den 1. januar 2014 i 99,8 % af de 1 061 pengeautomater i Letland. De pengeautomater, der ikke kan tilpasses til tiden, bør lukkes. Pengeautomaterne vil overvejende indeholde 10-, 20- og 50-eurosedler. Der kan hæves 5-eurosedler i 242 pengeautomater fra og med den 1. januar 2014 og i yderligere 460 automater den 15. januar 2014. Det er god praksis, at pengeautomaterne gennemgående indeholder eurosedler af mindre værdi, da det mindsker risikoen for, at detailhandlerne hurtigt løber tør for byttepenge i euro. Bankerne er også blevet opfordret til ikke at udlevere sedler med høj pålydende værdi ved kasserne i ugerne umiddelbart efter eurodag. Betalingsterminalerne vil øjeblikkeligt gå over til at anvende euro den 1. januar 2014. Bankernes kunder er blevet opfordret til i højere grad at bruge elektroniske betalinger, især i de første dage efter eurodag. 99,3 % af alle betalingsterminaler er allerede kompatible med det fælles eurobetalingsområde (SEPA). Bankernes IT-systemer er stadig ved at blive tilpasset, og den endelige prøvning er planlagt til slutningen af november/begyndelsen af december 2013.

Den lettiske centralbank har sammen med den lettiske arbejdsgiversammenslutning siden slutningen af september 2013 tilbudt bankansatte og revisorer **instruktion** i eurokontanter generelt og i sikkerhedsforanstaltningerne specifikt. Disse instruktionskurser, som ventes at blive afholdt i 26 byer i alle regionerne inden slutningen af november 2013, følges især af detailhandlende og ansatte ved postkontorerne ("train the trainer"). Arbejdsgiverne har sørget for særlig uddannelse til de bankansatte om de overordnede principper ved euroens indførelse og virkningerne for banktjenesterne samt udbuddet af banktjenester omkring eurodagen.

Latvijas Pasts (det lettiske postvæsen) spiller en vigtig rolle under overgangen i forbindelse med at skabe bedre adgang til omvekslingstjenester især i landdistrikterne. Der vil blive indrettet vekselkontorer i 302 postkontorer i tre måneder fra og med eurodag (med eventuel forlængelse i tre måneder). Postkontorerne holder ikke åbent den 1. januar 2014, men i modsætning til almindelig praksis holder de åbent om lørdagen (den 4. januar 2014).

Forberedelserne til overgangen til eurokontanter er godt i gang. Den indledende efterspørgsel efter startsæt er allerede høj og bør kontrolleres nøje af den lettiske centralbank.

På grund af kontanternes betydning som betalingsmiddel og værdireserve i Letland er det særlig vigtigt, at indsatsen for at reducere mængden af lats i omløb så vidt muligt videreføres og optrappes. Bankerne bør overveje at tilbyde deres kunder ubegrænset og

gratis omveksling af latsmønter til lats sedler.

Det er yderst positivt, at der i 99,8 % af de 1 061 pengeautomater i Letland vil kunne hæves eurosedler inden for den første halve time den 1. januar 2014. De pengeautomater, der ikke kan tilpasses til tiden, bør lukkes. Det er god praksis, at pengeautomaterne gennemgående indeholder eurosedler af mindre værdi for at sikre, at de detailhandlende udelukkende giver byttepenge i euro. Banker og postkontorer bør også undlade at udlevere sedler med høj pålydende værdi ved kasserne i dagene op til og efter eurodag.

Bankerne og det lettiske postselskab bør forberede sig nøje på en ekstra arbejdsbyrde og et langt større antal kunder i de første dage af januar 2014.

2.3. Forhindring af urimelig forretningspraksis og fejlopfattelser af prisudviklingen blandt borgerne

De lettiske borgere er bekymrede over de eventuelle virkninger, overgangen til euroen vil få for priserne (se afsnit 3 nedenfor). Det er derfor særlig vigtigt, at de lettiske myndigheder tager skridt til at forhindre urimelig forretningspraksis og afkræfter fejlopfattelsen af prisudviklingen.

Siden januar 2013 har virksomheden "Aptauju centrs" **kontrolleret priserne på 120 hyppigt solgte varer og tjenesteydelser** på de mest populære salgssteder i de syv største byer i Letland. Det drejer sig om tjenester, der ifølge erfaringerne fra tidligere overgange med størst sandsynlighed vil blive ramt af prisstigninger, f.eks. frisører, restauranter og caféer samt bilværksteder. Kontrolresultaterne er regelmæssigt blevet offentliggjort på økonomiministeriets hjemmeside og det websted, der giver oplysninger om overgangen til euroen. Priserne har overvejende været stabile. Fra marts til september 2013 er der i gennemsnit ikke sket ændringer af priserne på 86,53 % af varerne/tjenesterne, mens priserne på 7,16 % af varerne/tjenesterne er faldet og 6,51 % af dem er steget.

Den **obligatoriske dobbelte prisangivelse** i lettiske lats og euro startede den 1. oktober 2013 og varer frem til den 30. juni 2014. Det anbefales at fastsætte ved lov, at perioden med dobbelt prisangivelse slutter den 1. januar 2015, og at sikre, at borgerne får klar besked om dette, så de kan benytte denne periode til at gøre sig fortrolige med de nye mønt- og seddelværdier. Dette vil gøre det nemmere for borgerne at vænne sig til den nye valuta.

Den 12. juli 2013 blev **kampagnen for en fair indførelse af euroen** lanceret, som tilskynder erhvervslivet (f.eks. detailhandlende, finansieringsinstitutter, internetbutikker) til at forpligte sig til ikke at misbruge overgangen til egen fordel, overholde overgangsbestemmelserne og tilbyde deres kunder den nødvendige bistand. Den føres af det lettiske økonomiministerium og støttes bl.a. af otte erhvervsorganisationer, herunder det lettiske handelskammer og den lettiske arbejdsgiversammenslutning. Kampagnens deltagere har ret til at anvende et klistermærke med kampagnens særlige logo, og de opføres på en "hvid liste", der ligger på europrojektets hjemmeside.

Ved udgangen af oktober 2013 havde 1 100 virksomheder (mere end 9 500 salgssteder), der sælger varer eller tjenester, tilmeldt sig kampagnen for en fair indførelse af euroen. Deltagerne omfatter bl.a. de fem største detailkæder. Antallet af deltagere er ikke tilfredsstillende og ligger langt under det allerede lave mål, som de lettiske myndigheder havde sat sig (deltagelse af 70 % af de detailhandlende, grossister og tjenesteudbydere inden den 1. januar 2014, dvs. ca. 10 000 virksomheder eller 30 000 forretninger). De lettiske myndigheder agter i løbet af de sidste uger inden eurodag at optrappe kampagnen betydeligt i

medierne gennem oplysningsaktiviteter i radioen, de trykte medier, på internettet, de sociale medier og i TV-reklamer. Det er positivt, at det lettiske handelskammer deltager aktivt i at fremme kampagnen blandt sine medlemmer. Det er nødvendigt, at alle interesserede parter fuldt ud forpligter sig for at nå op på så mange deltagere som muligt inden den 1. januar 2014. Det bør overvejes aktivt at bruge særligt uddannede frivillige til at fremme deltagelsen i kampagnen ved at besøge forretningerne dør-til-dør.

Centret for beskyttelse af forbrugerrettigheder (CRPC), NGO'er på forbrugerbeskyttelsesområdet, den lettiske fødevarer- og veterinærtjeneste og skattevæsenet **overvåger overholdelsen** af bestemmelserne om dobbelt prisangivelse og omregning (f.eks. afrundingsregler) i perioden med dobbelt prisangivelse samt gennemførelsen af memorandummet om fair indførelse af euroen. Den 1. oktober 2013 påbegyndte man omfattende kontroller. Efter Kommissionens første særlige rapport om Letlands praktiske forberedelser til indførelsen af euroen, er antallet af inspektører øget væsentligt (til 346 inspektører i dag). De fleste inspektører er baseret i Riga. Inspektørerne fra NGO'erne på forbrugerområdet er dog baseret i 20 byer over hele Letland.

I oktober 2013 var der blevet gennemført 5 570 kontroller (der er planlagt i alt 36 000 kontroller). CRPC og foreningen for beskyttelse af forbrugerinteresser har foretaget 3 746 kontroller og konstateret overtrædelser i 1 681 salgssteder, der i de fleste tilfælde (1 082 salgssteder) drejede sig om forkert omregning til euro. I 411 tilfælde var priserne slet ikke angivet i euro. Ved udgangen af oktober var der allerede rettet op på overtrædelserne i 1 306 salgssteder, og i 803 salgssteder skete det på stedet under tilstedeværelse af en CRPC-inspektør. I tilfælde af gentagne eller grove overtrædelser kan der gives en bøde på op til 500 LVL (711,44 EUR). CRPC har indtil videre indledt administrative procedurer i fem sager. Den lettiske fødevarer- og veterinærtjeneste har foretaget 1 745 priskontroller (konstateret overtrædelser i 129 salgssteder) og skattevæsenet har foretaget 79 kontroller (konstateret overtrædelser i 7 salgssteder).

For så vidt angår gennemførelsen af memorandummet om en fair indførelse af euroen, bliver de virksomheder, der ikke bringer de konstaterede overtrædelser til ophør, gentagne gange overtræder kravene eller memorandummet og/eller gør sig skyldige i urimelig handelspraksis i forbindelse med prisangivelsen, sat på en offentlig "sort liste". En sortlistet virksomhed mister muligheden for at blive optaget på den hvide liste samt retten til at benytte det særlige logo for kampagnen. Det anbefales, at antallet og typen af overtrædelser overvåges nøje i de kommende måneder for lettere at finde de rette løsninger herpå, herunder om nødvendigt at øge informationen om dobbelt prisangivelse eller omregning. I betragtning af befolkningens bekymringer (se afsnit 3 nedenfor) er det også afgørende, at myndighederne skrider hurtigt ind for at berolige borgerne.

Forbrugerne kan siden den 1. oktober indgive klager til CRPC om overtrædelser af prisangivelsesreglerne via en særlig telefonlinje, den generelle euro-informationshotline, e-mail og brev. I oktober modtog CRPC 180 **forbrugerklager**, hvoraf 103 vedrørte prisstigninger, 31 ukorrekt omregning og 37 manglende angivelse af prisen i euro. CRPC eller en deltagende NGO følger op på klagerne inden for 48 timer, efter de er indgivet. Klager vedrørende eventuelle prisstigninger i forbindelse med euroen behandles af den lettiske konkurrencemyndighed.

Det er positivt, at antallet af inspektører, der kontrollerer den dobbelte prisangivelse og gennemførelsen af memorandummet om en fair indførelse af euroen, er steget betragteligt. Det er afgørende, at der hurtigt skrides ind over for virksomheder, der ikke overholder kravene om prisangivelse og -omregning (f.eks. afrundingsreglerne) eller ikke gennemfører memorandummet korrekt. Det bør sikres, at kontrollerne intensiveres

fra den 1. januar 2014.

Kampagnen om en fair indførelse af euroen bør udbredes i langt større grad. Det er nødvendigt, at alle interesserede parter fuldt ud forpligter sig for at nå op på så mange deltagere som muligt inden den 1. januar 2014. Det bør overvejes at bruge særligt uddannede frivillige til at fremme deltagelsen i kampagnen. Det bør også omfatte NGO'er på forbrugerområdet, der allerede fører tilsyn med, at den dobbelte prisangivelse gennemføres korrekt, da de på samme tid kan hjælpe med at udbrede kampagnen for fair indførelse af euroen. Alle 119 lokalforvaltninger bør også deltage i kampagnen.

Det anbefales at fastsætte ved lov, at perioden med dobbelt prisangivelse slutter den 1. januar 2015, og at sikre, at borgerne får klar besked om dette, så de kan benytte denne periode til at gøre sig fortrolige med de nye mønt- og seddeltverdier. Dette vil gøre det nemmere for borgerne at vænne sig til den nye valuta.

2.4. Forberedelser i landområderne og i virksomhederne

Eftersom letterne især benytter kontante betalinger, vil det for at sikre en glidende overgang være vigtigt at planlægge og forberede den meget grundigt i landområderne. Der er udarbejdet kort over steder, hvor der kan afhentes/afleveres kontanter i landdistrikterne (postkontorer, bankfilialer og pengeautomater) for at sikre, at der er mulighed for at veksle lats til euro og indgive gamle sedler og mønter overalt. Der er desuden udarbejdet en tjekliste, som gør det nemmere at følge med i udviklingen på kommunalt plan. I november 2013 iværksættes der kommunikationsforanstaltninger rettet mod borgere og virksomheder i landområderne, herunder også udsatte grupper, minoriteter og den russisktalende befolkningsgruppe. De lettiske myndigheder har i 2013 afholdt mere end 160 kurser om indførelsen af euroen, herunder i regionale fora og professionelle seminarer (se afsnit 3 nedenfor).

Disse foranstaltninger bør vise deres nytte under overgangsfasen, da de lokale myndigheder sammen med medierne og internettet ofte er den eneste informationskilde i landdistrikterne. I overgangens sidste fase bør den fulde gennemførelse af tiltagene på tjeklisten overvåges løbende.

Det lettiske postvæsens deltagelse i overgangen (se afsnit 2.2 ovenfor) vil i høj grad bidrage til at forbedre omvekslingen af kontanter i landdistrikterne. Siden den 1. oktober 2013 uddannes de ansatte ved postkontorerne (dvs. alle ansatte, der beskæftiger sig med kundekontakt) bl.a. i håndteringen af kontanter og sikkerhedsforanstaltningerne. I løbet af de første uger efter eurodag vil der være yderligere 50 ansatte på postkontorerne til at hjælpe det faste personale. Sikkerhedsforanstaltningerne samt opbevarings- og optællingsfaciliteterne er blevet strammet op med henblik på overgangen til euro. Endelig har det lettiske postvæsen forberedt særlige kommunikationsforanstaltninger vedrørende overgangen.

Detailhandlerne spiller en vigtig rolle i forbindelse med overgangen, eftersom kunderne ofte bruger dem som "minibanker", hvor de kan veksle den nationale valuta til euro (navnlig hvis der ikke findes banker i nærheden). De fleste lettiske detailhandlere, herunder supermarkedskæderne, begyndte først at forberede sig på overgangen efter Rådets afgørelse af 9. juli 2013. Foruden det øgede behov for kontanter (se afsnit 2.2 ovenfor) er det også afgørende for de detailhandlere at overholde kravene om dobbelt prisangivelse og at deltage i kampagnen om en fair indførelse af euroen (se afsnit 2.3 ovenfor), uddanne de ansatte, tilpasse deres lagerfaciliteter og sikkerhedsforanstaltninger samt forberede deres IT-systemer.

De store dagligvarebutikker lader til at være godt i gang med forberedelserne. Ved udgangen af oktober havde de fleste vurderet deres behov for kontanter til forhåndsvideresendelse og havde indgået aftaler med bankerne vedrørende forhåndsvideresendelse. Udvalgte kassemedarbejdere i hver butik vil blive oplært af den lettiske centralbank (se afsnit 2.2 ovenfor) i november 2013, hvorefter de vil oplære deres kolleger på arbejdspladsen. Uddannelsen omfatter praktisk oplæring i håndtering af to valutaer. IT-systemerne er blevet undersøgt, så de kan håndtere betalinger i både euro og lats, også blandede betalinger. Der vil blive installeret detektorer til at opfange falske pengesedler, hvor det er nødvendigt. Ved udgangen af oktober 2013 var der indledt udbudsprocedurer i forbindelse med sikkerhedsforanstaltningerne og der var åbnet forhandlinger med pengetransportselskaberne. For at mindske presset på kassemedarbejderne og begrænse ventetiden ved kassen anbefales det at træffe yderligere foranstaltninger, f.eks. afsætte separate kasser til latskontanter for at gøre det nemmere at tage dem ud af omløb, åbne informationsskranker i de store dagligvarebutikker til besvarelse af kundernes spørgsmål og ansætte midlertidigt personale til at pakke varer.

Til trods for de mange oplysninger om de praktiske omstændigheder ved overgangen til euro, også i landdistrikterne, synes de små købmænd (som har en markedsandel på 30 % i Letland) stadig at være mindre godt forberedte på overgangen og at frygte udfordringerne og omkostningerne forbundet hermed, navnlig i løbet af den dobbelte omløbsperiode. I betragtning af købmændenes særlige betydning i landdistrikterne anbefales det, at denne frygt håndteres på lokalt plan, og at der gøres en større indsats for at øge bevidstheden om emnet.

Virksomhedernes forberedelser, navnlig i landdistrikterne, bør overvåges nøje, og der bør gøres en ekstra indsats for at skabe større bevidsthed om de praktiske foranstaltninger i forbindelse med overgangen til euroen.

Der bør især lægges vægt på at informere den ældre del af befolkningen, der kan have svært ved at forlade hjemmet. De ældre kan også have behov for hjælp til at veksle deres lats til euro. Socialarbejderne bør uddannes, så de kan besvare grundlæggende spørgsmål om overgangen.

3. KOMMUNIKATIONSTILTAG OG DEN OFFENTLIGE OPINION

Efter Rådets afgørelse af 9. juli 2013 har de lettiske myndigheder lanceret den intensive gennemførelsesfase med kommunikationstiltag i forbindelse med overgangen til euroen.

Oplysningskampagnen koordineres af finansministeriet og består af en række kommunikationsværktøjer og -instrumenter (direkte post til husstandene, seminarer og uddannelse, de sociale medier, TV og trykte kampagner) og er målrettet flere grupper (f.eks. den almindelige befolkning, skoleelever, udsatte grupper, virksomheder). Statsministeriet, økonomiministeriet, centralbanken, uddannelses- og forskningsministeriet, undervisningsministeriet, den lettiske banksammenslutning og andre offentlige og private institutioner har lanceret supplerende kommunikationstiltag.

Økonomiministeriet er i tæt samarbejde med finansministeriet ved at gennemføre kampagnen om en fair indførelse af euroen, der skal dæmpe bekymringerne for, at indførelsen af euroen vil medføre større prisstigninger.

Kampagnen i massemedierne blev lanceret i september 2013 med flere TV-reklamer, der skal engagere befolkningen følelsesmæssigt og forklare de praktiske omstændigheder ved overgangen til euroen. Kampagnen suppleres af reklamer i de trykte medier, i radioen, online

og udendørs reklamemidler. Der blev i forbindelse med udvælgelsen af medier lagt særlig vægt på at nå ud til de udsatte samfundsgrupper i landdistrikterne og den russisktalende del af befolkningen.

Kampagnen om en fair indførelse af euroen foregår i to bølger: den første blev lanceret i september med TV-reklamer og anden reklame i medierne med henblik på at informere virksomhederne og tilskynde dem til at tilslutte sig memorandummet, mens den anden fase spænder fra oktober til december og sigter mod at oplyse forbrugerne om kampagnens mål og tilskynde dem til at handle i de forretninger, der har underskrevet memorandummet og derfor har givet tilsagn om ikke at misbruge overgangsperioden til at indføre ublu priser.

I september og oktober løb de "regionale fora" for borgere og virksomheder af stablen i fem byer. Den lettiske arbejdsgiversammenslutning, det lettiske handelskammer og den lettiske handelssammenslutning har afholdt workshops for virksomhederne, hvor de blev informeret om kampagnen for en fair indførelse af euroen, og som bl.a. bestod i møder med embedsmænd og økonomer. Ved disse arrangementer havde virksomhederne mulighed for at tilmelde sig initiativet. De seneste tal viser, at virksomhedernes deltagelse stadig kan forbedres.

Der afholdes regelmæssige seminarer og andre arrangementer i regionerne for virksomheder, for personer, der dagligt arbejder med håndtering af penge, og for udsatte befolkningsgrupper. Undervisningsministeriet har med henblik på at informere lærere og elever uddelt informationsbrochurer til lærerne på alle skoler og produceret tegneserier, der skal indgå i undervisningsplanen.

Der er iværksat flere tiltag, der er målrettet både de syns- og hørehæmmede. Der er blevet uddannet lokale "undervisere" til den lokale forening for synshæmmede, som skal yde ekstra hjælp til de relevante fora om kontanternes udformning, sikkerhedsdetaljer og de generelle omstændigheder ved overgangen. Ved de pågældende seminarer er der uddelt "prøver på kontanter", oplysningsmateriale i blindskrift og lydband.

Efter planen udsendes der informationsmateriale direkte til alle husholdninger i løbet af november 2013. Der er udarbejdet seks versioner, der er tilpasset de forskellige regioner i Letland (Kurzeme, Vidzeme, Latgale, Zemgale, Riga), samt en version på russisk.

Der er gennemført en række fælles kommunikationstiltag inden for rammerne af partnerskabsaftalen mellem det lettiske finansministerium og Kommissionen, som blev indgået den 10. juli 2012, nemlig en konference om overgangen til euroen i september 2013, et seminar for de lettiske journalister og en omrejsende udstilling om euroen. Den omrejsende udstilling om euroen åbnede i Riga i september og vil inden udgangen af året komme til Daugavpils og Liepaja. Kommissionen har også stillet en lang række publikationer til rådighed for de lettiske myndigheder.

Den Europæiske Centralbank samarbejder med den lettiske centralbank med henblik på at skabe større synergi og øge virkningerne af oplysningskampagnerne. De lancerede i slutningen af oktober en oplysningskampagne, som gør brug af en lang række værktøjer (TV, trykte medier, internettet og udendørs reklamemidler samt andre former for informationsmateriale) og fokuserer på eurosedlernes og -mønternes visuelle design, de sikkerhedsmæssige foranstaltninger og de væsentligste oplysninger og datoer vedrørende overgangen. Den Europæiske Centralbanks euroudstilling åbnede i Riga den 25. oktober 2013.

Kommissionen overvåger nøje de meningsmålinger, som finansministeriet bestiller. De seneste resultater (oktober 2013) tyder på en stabil, men dog moderat støtte til indførelsen af

euroen (39 % af de adspurgte går ind for indførelsen (-1 procentpoint i forhold til september 2013)).

Befolkningens kendskab til forskellige aspekter ved euroens indførelse forbedres løbende, og 72 % af de adspurgte mener, at de er velinformerede (+2 procentpoint i forhold til september og +10 procentpoint i forhold til april-maj 2013). 94 % af den lettiske befolkning er bevidste om, at euroen indføres den 1. januar 2014 (+33 procentpoint i forhold til april-maj).

En stor del af befolkningen er dog stadig bekymret for urimelige prisstigninger (83 %).

Kommissionen vil både før, under og efter den dobbelte omløbsperiode, der begynder i december 2013, gennemføre Eurobarometerundersøgelser i Letland.

Sidste fase af oplysningskampagnen i Letland bør tage sigte på at dæmpe bekymringerne i forbindelse med euroens indførelse og øge forbrugernes tillid. For at fjerne den konstante bekymring om prisstigninger i overgangsperioden bør borgerne løbende informeres om resultaterne af prisovervågningen og de øvrige kontrolforanstaltninger.